

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Historico-Theologicae Pertinentes Ad Anteriores Theses De Gratia, Peccatis Ignorantiae, Probabilitate & Charitate

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

Conclusio Octava. Respondetur objectionibus contra Theses nostras de
Charitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40464

ut incertum & dubium eadem definitione, hac scilicet; de cuius nec veritate nec falsitate certò constat circumferibi possint & debeant: ex. gr. hæc propositiones: *charitas distinguitur à gratia sanctificante: Salomon est salvatus, sunt probabiles, incerta & dubia & quia probabiles, idèd incerta, & quia incerta, idèd dubia.* Hæc Thesibus nostris loco citato. Quid hæc deductione clarius? nihilominus placet auctori Thesium defensorum 13. Julii istud, *omne probabile est dubium*, vocare arenosum fundamentum. Frustrà quaris argumenta, quibus deductionem hæc repetitam subverterit, quia ad hoc sua ipsius auctoritas ipsi sufficisse videtur. Quisquis, inquit, ut celebrem doctrinam de licito usu sententiæ probabilis evertat, dicit omne probabile esse dubium aut fallit, aut fallitur, doctrinæ suæ arenosum ponens fundamentum. Ita ille: & præterea nihil ad deductionem quæ probavimus omne probabile esse dubium. Huic ergo rursus insistentes, dicimus sententiæ *verè ac practicè certò probabilem*, ut vocatur in dictis Thesibus, item opinionem *certò & practicè probabilem*, ut vocatur in Thesibus 12. Julii defensis, esse sententiæ, sive opinionem *verè ac practicè, certò dubiam*, nam inconcussum manet istud, *omne probabile est dubium*, adeoque *verè ac practicè certò probabile*, est *verè ac practicè certò dubium*. Non ergò certum, sed incertum tenes, ubi conscientiam tibi formas ex opinione certò ac practicè probabili, agendo illud quod solum probabiliter, sive dubiè non est legi contrarium, ex. gr. occidendo hominem in casu quo existimas id tibi solum probabiliter esse licitum. Nec refert quod etiam viri, quos prudentes & consideratos vocant, occisionem istam in Scholis ut licitam defendant, quod nimirum habeant rationes notabiles ac graves ob quas ita opinentur; non refert, inquam, modo illæ rationes sententiæ solum relinquunt probabilem, adeoque morale dubium relinquunt an ejusmodi occisio non sit legi æternæ contraria; nam his positis hominem occidendo, modo in omissione non sit æquale periculum, exponis te morali periculo ne hominem occidas, quem lex æterna occidi vetat. Sed, inquirunt, vir prudens & consideratus in rebus magni momenti cum in modum concludere solet. Ad quod respondemus, etsi poneremus aut fingeremus viros aliquos, quos prudentes & consideratos vocant, ex rationibus opinando concludere quod liceat aliquando occidere Invasorem bonorum magni momenti; non posset equidem viris prudenter & consideratè agentibus quispiam se annumerare, tali casu non solum opinando quod liceat hominem occidere, sed etiam re ipsa hominem occidendo: siquidem longè majori periculo te exponis hominem occidendo, quàm in animo solum opinando quod ejusmodi occisio sit licita. Ex his rursus patet non subsistere quod in Thesibus 12. Julii Conclusionè 9. dicitur his verbis: certum tenes, & incertum dimittis, ubi conscientiam tibi formas ex opinione certò & practicè probabili, quæ nititur motivo secundum se quidem fallibili, sed gravi, ex quali vir prudens & consideratus in rebus magni momenti concludere solet: & addit: si vis hanc vocare moraliter certam, de nomine non litigabo: si vis probabiliorem dicere, non repugno: nam sua cuique opinio est probabilior, aut verè probabilis non est. Ita ille. Nunquid hinc conficitur quod sua cuique opinio non solum probabilior, sed etiam moraliter certa erit? Nunquid etiam conficitur quod sua cuique opinio erit morum regula? Quomodò ergò dicitur cum umbris pugnare, in probabilitatis phantasmata stylum & calamum armare, qui evertit commentum probabilitatis innixæ auctoritati unius alteriusve viri quem doctum & probum vocant?

CONCLUSIO OCTAVA.

Respondetur objectionibus contra Theses nostras de Charitate.

S Copus Thesium nostrarum de Charitate est ostendere quod quælibet nostra actio debeat referri in Deum, sive quod Deus debeat esse finis ultimus cujuslibet nostræ actionis; item ostendere quod Deus morali quodam modo loquendi debeat semper amari amore

amore prædominante, siue quod Deus debeat esse finis ultimus cuiuslibet agentis. Contrà priorem partem Adversariorum quidam more suo dicit: cum Lutero, Calvino, Bajo, &c. pronuntiarì omnem illum actum qui non ex charitate benevolà refertur in Deum, esse peccatum. Quæ & similia jam toties objecta, totiesque refutata sunt, ut ulterior refutatio videatur prorsus inutilis futura. Patebit equidem in hac ipsa conclusione facillimam esse solutionem istius objectionis. Contrà secundam partem multa, ac mira dicuntur in Thesibus 12. Julii defensis, adversus quæ dicimus: sicuti omnes Theologi fatentur Deum debere semper morali loquendi modo haberi à nobis pro fine ultimo, cordis nimirum siue ipsius agentis, idque sub peccato mortali; ita nos dicimus Deum debere semper (morali iterum loquendi modo) amari amore prædominante. Præterea sicut omnes Theologi fatentur mortaliter peccari quoties finis ultimus constituitur in aliquo quod Deus non est, ita nos fatemur mortaliter peccari quoties amore prædominante amatur aliquid quod Deus non est. Denique sicuti juxta famosam istam Theologorum sententiam de fine ultimo, quilibet sub obligatione peccati mortalis debet animo ita esse constitutus, ut quovis tempore, morali iterum loquendi modo, de illo affirmari possit: habet Deum pro fine ultimo; ita quoque debet secundum nos, sub obligatione peccati mortalis, animo ita esse constitutus, ut quovis tempore, morali modo loquendi, de illo affirmari possit: amat Deum amore prædominante. Diximus etiam huic obligationi non satisfieri per quemdam habitum otiosum. Imo non magis admittimus habitum charitatis otiosum in adultis, quam habitum avaritiæ otiosum in iis qui finem ultimum ponunt in divitiis: & tamen admittimus absolute fieri posse ut avarus Missas plures audiat, Horas Canonicas legat, & interea nihil ex avaritia agat pro aliquo tempore; adeoque etiam absolute fieri posse ut homo verè justus ludat, studeat, etsi per horas aliquas nihil horum faciat ex charitate. Similiter admittimus de illo avaro & de hoc justo eo tempore verè dici: hic amat Deum amore prædominante, ille amat divitias amore prædominante, hic ponit finem ultimum in Deo, ille in divitiis, & sicut de illo etiam dormiente verè ista affirmantur, ita de hoc, quamvis similiter dormiente, hæc verè asseruntur. Hæc est doctrina nostra de amore prædominante, quam fufius expressimus in Thesibus nostris de Charitate. Ex quibus malè infertur secundum nos sub peccato mortali semper debere acta (capiò terminum, ut scholæ solent) Deum amari amore prædominante, prout infertur in Thesibus citatis, supponendo nos dixisse requiri, ut simpliciter quovis tempore verè dicatur: hic Deum amat super omnia: hic Deum amat usque ad contemptum sui: sed addidimus, & decies fortè repetivimus solum requiri ut *morali quodam loquendi modo* quovis tempore verè dicatur, hic Deum amat super omnia, hic Deum amat usque ad contemptum sui: regnat in hoc homine Dei charitas, non mundi cupiditas, &c. quem moralem modum jam tum in hac Conclusionè explicavimus per comparationem cum homine avaro. Malè quoque iste intellectus infertur, ut obscure insinuat in Thesibus, ex his nostris verbis: "Dicendum cum S. Thoma quod à primo instanti usûs rationis homo sub peccato mortali debeat seipsum ordinare ad debitum finem, quodque amor Dei prædominans sit unicuique mandatus à primo momento quo incipit uti ratione.", Hæc enim non aliter intelligenda sunt quam ista Saleffi ibidem subjuncta. *Hæc est ista dilectio que talem estimationem de Deo constituit in animabus nostris & facit ut tantopere estimemus felicitatem, quod ipsi sumus grati, ut hanc præferamus & super reliqua omnia amemus. Nonne vides, Theotime, quod quisquis Deum illum in modum amat, habeat animam suam totam, omnesque suas vires Deo dicatas, quodque semper & in æternum in omni occasione præfert amicitiam Dei rebus omnibus, & erit semper paratus deserere totum mundum ut conservet amorem quem debet bonitati divinæ. In summa est amor excellentia, vel excellentia amoris, qui omnibus mortalibus in genere & in specie, seu generaliter & particulariter unicuique mandatus est, ET HOC À PRIMO MOMENTO, QUO INCIPIUNT UTI RATIONE, amor suffi-*

cietus

ctens cuilibet & necessarius singulis ad salutem. Hæc verba S. Salesii nemo, credimus, rectè intellexerit de actu à primo instanti usûs rationis, & dein sequentibus continuato usque & usque, loquendo de actu more scholæ; cur ergo potiùs sic intelligenda sunt verba mea, cum ego ad excludendum ejusmodi intellectum toties addiderim illud, *moralis modo loquendi*, quod non addit Salesius? Replicabunt fortè quod ego habitum non admitram. Respondeo me non admittere habitum otiosum, sed admittere actuosum. Verba mea sunt in Thesis de Charitate Conclusionè 8. *Sicuti in peccatore etiam dormiente, aut ad alia distracto admittimus habitum avaritiæ, libidinis, ambitus, &c. ita quoque in justo dormiente dicimus esse habitum Fidei, Spei, Charitatis, &c. sed negamus dari in adultis habitus otiosos sive bonos, sive malos, sive supernaturales sive naturales. Siquidem habitus boni & supernaturales, si reverà habeantur, faciunt ut offerente se opportunitate, quin & sæpè ultrò quasi eorum subjectum prosiliat in actus; sicuti habitus avaritiæ, libidinis, ambitionis... ex quo etiam conficitur quod si amor divinus sit prædominans, atque in eo quispiam sit habitus, magnâ promptitudine erumpet in actus sibi correspondentes.* Quomodo ergò potuit quispiam nisi fervore suo abductus asserere quod secundùm me debeat quovis tempore posse verè dici sub obligatione peccati mortalis: hic Deum amat super omnia; idque intelligendum esse de actu qui à primo instanti usûs rationis debeat, dein sequentibus continuari usque & usque, sumendo hæc omnia prout in scholis de actu ejusque continuatione accipi solent. Apage ergo puerilia hæc corollaria quæ finguntur ex nostris confectaria: *qui merè, inquit, peccabit venialiter mentiendo, ex. gr. absque ullo alio actu, peccabit simul & mortaliter. Qui exercet actum etiam bonum ex officio, ut operire nudum absque charitate, peccabit mortaliter. At quid si actum suum referat, inquit, ex charitate casta? Tantundem erit, si non adsit amor Dei super omnia, sive prædominans.* [Urgent prætereà non nisi lentè & per amorem secundùm nos perveniri solitum ad amorem Dei prædominantem: ergò, inferunt, secundùm nos non solet perveniri primo instanti usûs rationis: ergò passim homines illo instanti peccant mortaliter. Quod primo instanti usûs rationis elici debeat amor Dei super omnia sub obligatione peccati mortalis, est ipsissima sententia S. Thomæ & S. Salesii: multi-ne sint an pauci qui illi obligationi satisfaciant, est quæstio facti. Ad hunc amorem etiam primo instanti usûs rationis eliciendum non nisi lentè & per gradus perveniri solet, sicuti ad amorem sæculi prædominantem qui primo instanti usûs rationis exercetur, sæpè lentè & per gradus pervenitur. Alia rursus hic consideranda paritas, nimirum, sicuti amor sæculi prima sua initia & deinde incrementa acquirit ante usum rationis, ita & amor Dei: quare non levis habenda cura tum ut ante usum rationis jaciuntur in puerorum animos semina & incrementa amoris Dei prædominantis tum ne jaciuntur semina & incrementa amoris sæculi prædominantis; neque hoc solum, sed ut succrescentes ex peccato originali cupiditates, etiam in illa ætate mortificationibus tenellæ ætati congruis reprimantur, & quantum fieri potest extirpentur, advigilando potissimum ad illas quæ in hoc illove puero prædominantur cæteris. Et si quidem sit bonum viro portasse jugum Domini ab adolescentia sua, quis non optet portasse in hunc modum crucem Christi ab infantia sua? Hæc circà objectiones Adversariorum. Nunc addo: ex iis quæ in Thesis de Charitate Conclusionè 10 dicimus his verbis: *Quotidie videmus quosdam rationes æternas & incommutabiles, adeoque Deum ipsum amare in uno genere virtutis, & tamen crimina committere contra aliud genus virtutis, confectarium videri, quod non fuerit ullus Paganus qui non amaverit Deum, quandoquidem saltem in uno genere virtutis amaverit rationes æternas & incommutabiles. Responderetur imprimis illic à nobis non intelligi quamcumque rationum æternarum & incommutabilium dilectionem: non enim intelligimus transitoriam sed mansoriam, id est, non intelligimus cupiditatem per quam quispiam illas rationes concupiscit, ut alicui suæ concupiscentiæ satisfaciat, sed intelligimus castam illarum rationum propter se dilectionem:*

nem:

nem : hanc dicimus vix inveniri in Paganis , illam verò frequentissimè , juxta illud Augustini : Si autem hi qui naturaliter quæ legi sunt faciunt nondum sunt habendi in numero eorum , quos Christi justificat gratia : sed in eorum potius quorum etiam impiorum , nec Deum verum veraciter justèque colentium , quædam tamen facta vel legimus , vel novimus vel audimus , quæ secundam justitiæ regulam non solum vituperare non possumus , verum etiam meritò rectèque laudamus : quamquam si discernatur quo sine fiant , vix invenimur quæ justitiæ debitam laudem , defensionemque mercantur. De Spirit. & litt. cap. 27. quibus verbis innuere videtur Augustinus , etsi vix inveniantur in Paganis ejusmodi facta quæ etiam ex parte finis sint laudanda , inveniri tamen aliquando : atque ita patet non omnia infidelium opera esse peccata. Tria equidem huic responsioni objici posse videntur. Primum quod dabitur opus undequaque bonum sine Christi gratia. Secundum , quod isti Pagani nesciant istas rationes æternas esse Deum. Tertium , quod responsio videatur adversari huic doctrinæ Augustini , virtutes cum ad se ipsas referuntur etiam tunc inflatæ ac superbæ sunt lib. 19. de civit. cap. 25. Ad primum dicimus , sicuti fides in Christum non habetur nisi ex gratia Christi , & tamen nec illa fides nec illa gratia præviè requirunt fidem Christi quæ gratiam illam impetret , ita posse in aliquibus Paganis (quamvis id fortè fiat rarissimè) reperiri castam dilectionem rationum æternarum & incommutabilium , idque non nisi ex gratia Christi , etsi gratiam illam non impetret fides in Christum. Ad secundum respondemus , etsi non sciant illi Pagani quod illæ rationes sint Deus , loquendo de Deo secundum idæam illam perfectiorem quæ representat ens habens omnes perfectiones , sciunt tamen quod illæ rationes sint ens æternum & incommutabile , adeoque quod sint Deus , loquendo de Deo secundum idæam admodum imperfectam & incompletam. Ad tertium , verum est quod virtutes (id est , ipsi habitus vel actus virtutum) relatæ ad seipsas , inflatæ sint ac superbæ , quia tribuunt sibi ipsi dignitatem finis ultimi saltem actionis , quæ dignitas eis non competit , secus dum virtutes creatæ referuntur ad æternam & incommutabilem rationem virtutis , tunc enim dignitatem finis ultimi tribuunt Enti æternò & incommutabili , prout etiam fit in homine justo , dum ex amore æternæ & incommutabilis justitiæ , castitatis , sobrietatis , justè , castè & sobriè vivit. Caterum ut omnibus illis quæ adversus citata ex Conclusionè 10. hæc objecta sunt , simul & semel satisfaciam , respondeo : vel Pagani Deum verum ignorantes possunt habere castam dilectionem ergà rationes æternas & incommutabiles , & tunc habemus intentum : vel non possunt habere , sed solummodo cupiditatem , & tunc dicendum quod Conclusio nostra non agat de ipsorum dilectione erga rationes æternas & incommutabiles , quia tantum agit de casta dilectione ergà rationes æternas & incommutabiles.

CONCLUSIO NON A.

Alio titulo præter assignatos improbatum impugnatum doctrinæ nostræ.

V Idemus hoc tempore ab Adversariis acriter impugnari sententias de referendis actibus in Deum , & obligatione Deum amandi amore prædominante , juxta explicationem à nobis datam , quàm sententias Christianæ disciplinæ relaxativas ab Alexandro VII. & Innocentio XI. condemnatas : & similiter auctores , & libros quibus ejusmodi sententiæ ob disciplinæ relaxationem condemnatæ defenduntur , non cernimus ab illis perindè culpari , ac auctores vel Theses afferentes antedictas obligationes erga Deum. An fortè sentiant periculosius doceri , quod Deus illum in modum quo nos dicimus sit amandus , quàm quod spatio triennii , quadriennii aut quinquennii nequidem semel sit amandus ? An sentiant fidelium moribus plus periculi imminere à Thesibus nostris de Charitate , quas tam acriter oppugnant , quàm ab Amadæo Guimenæo , contra quem nil unquam , saltem publicè , eos dicentes audimus ? Mirum certè videtur quod animositatem , quam ostendunt ergà dictas sententias de Charitate , non convertant potiùs in tot alias , non minùs reipu-

blicæ.